

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theophili Bernardini E Societate Iesv De Religiosæ Perseverantiae Præsidiis Libri XI. ...

Bernardin, Théophile

Antverpiae, 1622

§. 5. Quid Sanctos in ea mente confirmarit, & qui rerum naturam
contemplarentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47032](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47032)

bi relinquendi, eaquæ peccata, quæ ex aliorum improbitate veniebant, permit-
tendi rationes habuit: exemplumquæ nobis præbuit, vt quemadmodum ipse
fecit, ita faciamus & nos; si patientiæ, fortitudinis, virtutumquæ Christianarum
exercendarum occasio sese offert: qua ceterorum mente id fiat, nihil pensi sit
nobis, id verò nos quàm sollicitos habeat, qua mentis æquitate, quo veræ perfe-
ctionis ardore perferamus.

Sed hunc locum grauissimis concludo verbis B. Ignatij, quæ nos doceant
quanta moderatione prudentiæ sit vtendum, vt neq; vitandi peccati specie, du-
ra fugiamus; neque nimia auiditate patiendi, peccandi occasionem alijs porriga-
mus. lic igitur B. Pater; *Qui procedunt in spiritu, & seruiò Christum Dominum sequuntur,
amant, & ardenter exoptant, indui eadem veste & insignibus Domini sui, pro ipsius amore
ac reuerentiæ: aded vt si sine offensione vlla diuina maiestatis, & absque proximi peccato foret,
vellent contumelias, falsa testimonia, & iniurias pati, ac stulti haberi & existimari (nul-
la tamen ad id per eos data occasione) eò quòd exoptant assimilari, ac imitari aliquo modo
creatorem ac Dominum nostrum Iesum Christum, eiusque vestibus & insignibus indui,
quandoquidem illa ipse propter maiorem nostrum profectum spiritualem induit: nobisquæ
exemplum dedit, vt in omnibus, quo ad eius fieri poterit, diuina gratia adspirante, eum imi-
tari & sequi, cum vera sit via quæ ducit homines ad vitam, velimus. Ipsissima hæc sunt vi-
ri sancti verba, quæ vtinam penitiùs animo infixæ teneamus.*

S. 5. *Quid Sanctos in ea mente confirmarit.*

Plura sunt quæ nobis persuadeant, sic esse animum in rebus aduersis compo-
nendum, vt diximus: leuiores omitto, & subinde in huius commentarij transcur-
su obiter nonnulla notabuntur: pauciora & efficaciora quædam ex professo ex-
planare conabor. Ac primum,

Quomodo rerum naturam contemplantur.

Solent viri sancti, animi oculos in Deum defigendo, omnem eam quæ oc-
currerit, euentuum & rerum complexionem cum physicis causis & connexis,
magna mentis æquitate intueri, persuasum illud habentes, nihil vnquam euen-
turum, nisi quod diuinæ prouidentie benignissima caritas prouiderit in maius
ipforum bonum cessurum, & in diuinæ gloriæ amplificationem futurum, dum-
modo diuinis iudicijs suæ voluntatis desideria subiugare contentur, tantaquæ a-
nimi demissione cuncta excipere, quæta ipse consilij perfectione permittit. Hoc
autem vt faciant, totam mentis aciem in Deum intendunt; illum solum, solam e-
ius vim & potentiam, solui quem sibi ex talire præfixit, finem assequendum
cogitationi obijciunt.

Sap. 11.

Huic autem suo proposito, eo firmitus adherescunt, quod totius naturæ cursum, & diuinarum permissionum vim, longè aliter, quàm vulgus hominum contemplantur. Cum enim passim naturæ, ordini, efficaciamque causarum tribuant plurimum, & re vera si eas in se ipsis perspicimus, mirabilis in illis energia replendet: viri sancti, qui res nullas solitarias ad spectare, sed in Deum omnia referre consueverunt, parui admodum eas ducunt: etenim *tamquam momentum stateræ, sicut ante Deum orbis terrarum, & tamquam gutta roris antelucani, que descendit in terram.* Quare istis despretis, ad rerum omnium auctorem, ordinis institutorem, efficaciamque datorem Deum oculos conuertunt, videntque tantam ab initio fuisse diuinæ mentis perspicaciam, vt non humano more indiderit rebus vim quandam, vel causas causas ita implicuerit, vt ex eis suo deinceps impetu sese volentibus, non præuisus effectus emergeret: sed cum omnino ordinis, totiusque causarum colligationis vim pariter & effecta complexa esset, finem sibi præstantissimum posuerit, eumque sic, vt eò non ad extremum tantum, percurtis illis causis, longaque rerum serie exhausta pertingeret, sed ita vt in singulis, quæ intermedio in cursu labuntur, nihil aberrans, nihil vanum, nihil à dignitate sua, ab utilitate nostra esset alienum. Hæc autem pro certo sunt, sic ab illo constituta esse, vt nihilominus omnia semper eius potestati perfecte subsint, eius nutibus vis omnis creata famuletur, absque eo neque esse neque operari valeant, prima, sit & nobilissima, & efficacissima rerum omnium causa, cui aliquid volenti ceteræ obsecudent omnes: vt non sit de Deo dicere, Legem sibi posuit, qua tenetur, & non præteribit; quasi si magnum, aut arduum illi foret à consuetis recedere. Hoc ipsum experientia testatur multiplex: nonne vbi libuit Sanctorum causa feras mitigauit? vrsos & leones asinorum more famulari iussit? draconum & aspidum virus innoxium reddidit? nonne aquis, vel ut igne, ligna succendit? vndas, ne fluerent, instar crystalli durauit, vel (quod maius est) nec duratas, & fluentes, Sanctorum vestigijs calcandas præbuit? quid? quod ad preces hominum, defunctos quinetiam reuocauit ad vitam? verbo dicam, nonne totius naturalis machinæ, vel mutauit, vel vertit ordinem, quando vt Israelis hostes internecone deleteret, vt sanitatem Ezechia (in quo quid magni est, nisi quia libuit? & nisi factum testarentur sacri codices, quanto consensu, nos prudentuli homines, id tantum, tam leui causa factum, negaremus?) sed nonne etiam vt sanitatem Ezechia reddendam testaretur, cælorum ipsorum cursum vel præcipitantem inhibuit, vel prouectum ad transacta reuocauit? quid ergo ad rerum naturas expanseimus, & non toti à Dei nostri potestate pendemus?

Ad hæc cum totus hic naturæ ordo, & quidquid in hoc rerum ordine euenturum est, securæ aternitatis comparatione, vix, licet sæcula plura complectatur, breuissimi momenti instar sit, sicque perituum aliquando, & in meliorem statum transmendum, cumque omnium quæ hoc mundo, hac vita nostra continentur, nihil propter se factum, nec propter se, sed propter diuinam & æternam

nam gloriam sit expetendum; hinc planè, & ex ijs quæ dicta sunt, efficiunt Sancti, vt quando omnia quæ in natura & à natura sunt, ordinatione, subiectione, destinatione, in singulis, & per momenta singula à diuina manu liberè pendent, diriguntur, mutantur, aut perseuerant, naturæ rerum, causæque proximæ neglectui habendæ sint; in eum verò qui auctor & gubernator supremus omnium est, tota spes nostra, vel expectatio, vel consolatio conferenda est. En igitur quàm sanctiore & sapientiore oculo Deum, non quidem sublatis, at contemptis rerum naturis, perpetuò intuentur Sancti.

Aliud etiam est, quod minùs obseruatum reperio, & ijs quæ dicta sunt inheret: posse videlicet eum qui Deo fedit, piè ac sanctè existimare, se singulariter in spe constitutum, regi se à Domino, nihilque ipsi in rebus naturalibus, longèque minùs in alijs, de fore: sæpeque ac sapiùs bonum Deum, vermiculi minimi, inutilissimi homuncionis causa, multa in cursu rerum consueto mira; sed in obseruabilia patrare; vnde illi tanto maiore gratia obstringatur, quanto crebriùs & liberaliùs, tot beneficia, non agnoscenti conferuntur. At quaris quæ ista mira sint: ea intelligo, quibus benignus Dominus naturaliter lenissimeque, nulla vi illata, instantem ordinem auertit & immutat ne fortè aliquid noceat. Et quoties credendum est ista euenire: quum D. Augustino viæ dux aberrauit, eoque errore, insidias inimicorum, quibus oppressus fuisset, effugit: annon à Deo fuisse credendum est: quoties, in mentem ea cogitationes non incidunt, quæ nocerent: ea consilia non sequimur, quæ periculo videantur carere, & tamen corpori animoque perniciosa essent? quod volebamus & poteramus non agimus, idque bono nostro cessisse deprehendimus? quoties vel celeritate, vel tarditate sola, vel improuiso quodam casu, casus graues, & grandia pericula euadimus? numquid non optimi Dei nostri sanctissima prouidentia, id totum acceptò ferri debet? Et hæc quidem, quia interdum apertè notamus, frequentissima esse, credere meritò possumus. Exempli gratia, quid me verat, si domi mansero, id existimare curasse Deum, ne in furiosum, ebriosum hominem, sternacem equum, saxi cadentis ruinam, vel peiorem casum inciderem? si domo abiuro, quid prohibet, id putare factum, ne domi desidens, in iram, in graues tentationes, in peccatum aliquod laberer? si datur, si negatur aliquid, si memores aut immemores alienius sumus, si valemus, aut non valemus, denique quidquid accidat, quàm facile, quàm iucundum est, ex aliqua boni specie, in Deum suum se promtissimè suauissimeque conferre? Certè vniuersa hæc totius mundi machina, & omnigenarum rerum atque causarum implexus, permagni & ordinatissimi cuiusdam horologij mihi speciem præbet, cui sapientissimus, idemque optimus moderator Deus præsidet, potestate, sapientia, arte tanta, vt nihil ordinem debitum exire patiatur: possit autem, ordine communi nequaquam perturbato, occultæ cuiusdam in ista machina causæ, quasi rotæ, leni & inaspecta conuersione efficere, vt quod ipse voluerit, (& aliter futu-

futurum non erat) non quasi ab ipso, sed quasi sponte ab ipsis rebus emergat. Cumq; & singula illa praeuideat, & semper in manibus habeat, & sit illi facilimum: qui omnia vnus electi causa fecit, vt diximus, omniaque illi famulari vult, is etiam illi vbi opus fuerit, vbi etiam vtilius, aut iucundius; eiusmodi plurimas nobis incogitatas rerum & causarum conuersiones progignere credendus est, eoq; plures, quo magis & plenius, se totum, resque suas omnes, diuinae prouidentiae, quae suorum sollicita curatrix est, regendas commiserit. Ideo tam frequenter, tam multa praeter spem & opinionem accidunt, vt agnoscant vim aliquam superiorem rebus omnibus inuigilantem, & praesidentem; ideo multa temere admodum suscepta fortiuntur felicissimos exitus; multa quae disiecta & desperata videbantur, derepente eriguntur, firmitur atque stabiluntur.

Id autem beneficentiae & prouidentiae genus, gratissima nobis mente prosequendum esse cenleo: non solum quia crebrum, quia maximè necessarium, quod enim miseris nobis fieret, si qualuis aduersus nos inimicas potestates, suis viribus, occasionibus abuti pateretur Deus? quam aegre nostra tanta, vel ad efficiendum infirmitas, vel ad prouidendum caecitas, etiam aemine oppugnante, Deo tantum non singulariter opitulante, consequeretur oprata. Verum non hoc solo nomine illa beneficia maximi facio, sed illis ipsis quae miracula dicimus, quadam ratione maiora puto: quippe mirandis ipsis eo mirabiliora sunt, quo leniore sapientia, addam & difficiliore peraguntur. Etenim nemo est qui non libenter, & prolixè id sit daturus, quod licet omnia Deo facilia sint, pro nostro tamen intelligendi captu & modo, id illi facilius factu videtur, quod ipse solus solo verbo facit; quam quod alterius repugnantis, vel ad id non propensa, suauiter tamen inclinandae causae, quasi ad miniculo faciat; est enim hic, & ipsa causa altera flectenda, & sic flectenda, vt non coactè, sed sponte, in eam partem deuerget. Itaque si egestati tuae, pecunia subito creata subueniat Deus, vel si auari diuitis in mentem immittat, vt de suo sit in te liberalis: itemque si ab aegrotante, omnem momento inualetudinem depellat, vel summa minus conueniente portione te sanet; quis negare audeat, hoc postremum beneficium, aut alteri nihil concedere, aut quadantenus illustrius videri, non quidem quod infuerit, sed quod verè & recta ratione dignum est aestimantibus. Sin autem haec tanti quanti merentur fecerimus, erit cur incredibilem, erga beneficentissimum Deum, ingratitude nostram lugeamus: plurima enim sunt, quae ab illo in nos, ista via creberrimè profluunt, & iam vel assiduitate viluerunt, vel mentis nostrae nimia ignoratione nesciuntur. Gratiam à liberalissimo Domino flagitemus, qua ipsius beneficia perfectius agnoscamus, debitumque bonitati tantae obsequium, ardentè & perseveranter exhibere possimus.

Vniuersam itaque rerum naturam, causarumque implexum quando contemplantur Sancti, magna in Deum fiducia, magno eius amore succeduntur,

totis viribus connituntur, vt quouis in rerum euetu, nihil penitus nisi se Deum-
 que suum cogitent: à sollicita verò virtutis cura, qua maximè tanguntur, alie-
 num putant animaduertere, qui sint qui malum inferant, qua voluntate vel mo-
 do illud inferant; quibus à cogitatis omnis perturbatio exoriri solet. De seipsis
 autem cogitantes, duo quædam inabruptè & perpetuò reuoluunt: Primum, vili-
 tatem & indignitatem suam, ob peccata, imperfectiones & socordiam, quæ di-
 uinam maiestatem prouocant, & ob quæ flagellis irruentibus pauca se luere, plura
 commeritos profitentur, de quibus manu paterna salubrem correctionem, cū gratia-
 rum actione suscipiant. Alterum, quod menti Sanctòrum insidet, est exercitij vir-
 tutum, perfectionisque desiderium, spes & amor ad æterna translatus & inhiās,
 temporaria contemnens, lucra & damna eodem vtraque loco ponens, id solum
 magni faciens, quod ad æternam beatitudinem conducere videtur: ad hanc, &
 ad Deum suum, se ipsos, sua omnia, euentus omnes referunt. Deum autem respi-
 ciunt, vt sibi præsentem, fauentem, prouidentem, & in fines optimos, ea omnia
 quæ ipsius voluntate vel permisso fiant dirigentem. Atque ita ex hisce tribus,
 nempe æternitatis, Dei, & sui, cogitatis summa in animo tranquillitas perma-
 net, nihilque quacumque in re, seu bona, seu mala, nisi sui expiationem, perfe-
 ctionem, exercitationem, æternitatis lucra, Dei iudicia, Dei que gloriam, boni-
 tatem voluntatemque speculantur. sic ergo naturam totam contemplantur
 Sancti. At quo permissiones loco habeant, superest vt dicamus.

§.6. Quid sit permissio, & an aliqua permittat Deus.

Deum aliqua permittere ita notum est & certum, vt neque ratione, neque fi-
 de Christiana negari possit: execranda quippe blasphemia est, quamque pia au-
 res exhorreant, Deum, ita malorum vt bonorum, facere auctorem: quod quan-
 do dicere ausus es Caluine, quis tibi tantum audacissimi furoris inspirauit? ita-
 ne verò, vt tu vilis & nihili homuncio, Deo summo bellum inferas? è cælis detra-
 ctum humi affligas? pro Deo caco-dæmonem facias? tu verò cum tuis istis bla-
 sphemis vocibus in malam rem abito, & cum auctore mendacij, patre peccati,
 malorum auctore, quantum voles, imò quantum noles, permaneto. Viderint
 interim doctrinæ tuæ, cetera sectatores, hoc vno tamen dissentientes, quàm mè-
 dace, quàm blasphemio, patre te gloriantur: quanto veriùs crederent, si ex co-
 dem ore spiritum mendacij, & spiritum veritatis prodire non posse crederent!
 Nos verò cum sancta Ecclesia, docente sancto Spiritu, cōstanter asserimus, quon-
 iam Domine non Deus volens iniquitatem tuam, neque habitabit iuxta te malignus: nec
 summam bonitatem villo pacto peccato affinem esse conuenit. Permittis igitur,
 at nequaquam committis peccata.

Vulgus quidem hominum, penitus in rerum intima ire nō assueti, permissio-
 nes diuinas leuissimè transilire, & vt vox ipsa idem cum humanis permissionibus
 sonat,